

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI**



**“JISMONIY MADANIYAT SOHASIDA TA’LIM VA
O‘QITISH SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH:
MUAMMO VA YECHIMLAR”**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

**«СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАЧЕСТВА
ОБРАЗОВАНИЯ И ПРЕПОДАВАНИЯ В
СФЕРЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ
И СПОРТА: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ»**

Материалы международной научно-практической конференции

**“IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION
AND TEACHING IN THE FIELD OF PHYSICAL
EDUCATION AND SPORTS: PROBLEMS AND SOLUTIONS”**

Materials of the International scientific and practical conferences

Urganch, 24-25 may 2024 yil

Urganch-2024

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI



**“JISMONIY MADANIYAT SOHASIDA TA’LIM VA
O‘QITISH SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH:
MUAMMO VA YECHIMLAR”**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi

M A T E R I A L L A R I

Urganch, 24-25 may 2024 yil

Urganch – 2024

7. Жамматов Ж.Ш. Дифференцированная физическая подготовка школьников начальных классов в условиях общеобразовательной школы. Автореф. дис.док. философии (PhD) по пед.наук. – Ташкент, 2000. – 38 с.

MUSOBAQA TASHKIL ETISHDA SHVETSARCHA TIZIMNING AVZALLIKLARI. UEFA CHEMAPIONLAR LIGASI YANGI FORMATI

B.D.Anorboyev (ChDPU)

Annotatsiya. Sport musobaqalarini tashkil etishda musobaqa tizimlarini oʻrni va ahamiyati, bu tizimlar orqali musobaqalarni tashkil etish musobaqa dasturini soda va tartibli tashkil etish juda zarurdir. Ushbu maqolada Yevropa chempionlar ligasi musobaqasining kelgusi mavsumda shvetsarcha tizimda tashkil etiladigan yangi formati atroflicha yoritib berilgan. Bu orqali shvetsarcha tizimning futbol musobaqalarini tashkil etishdagi afzal tomonlarini bilish va kelgusi ish faoliyatida foydalanish mumkin.

Kalit soʻzlar: Chempionlar ligasi, musobaqa tizimlari, Shveysarcha tizim, milliy chempionatlar reytingi, kvotalar taqsimoti, saralash baxslari, musobaqa intrigasi.

Dolzarbli. Yevropa chempionlar ligasi bugungi kunda milliardlar oʻyini boʻlgan futbolning nufuzi jihatidan jahon chempionatidan soʻng ikkinchi oʻrinda turuvchi musobaqa hisoblanadi. Bu musobaqa moliyaviy tomondan futbol jamoalari uchun juda barqaror musobaqa hisoblanadi. Ispaniyaning Real Madrid klubi prezidenti Florentino Peres tashabbusi bilan 2021-yilda tashkil etilgan Yevropaning bir qator grand klublari ishtirokida Yevropa superligasi musobaqasi Hozirgi kundagi yevropa chempionlar ligasi musobaqalarining bir qator kamchiliklarini koʻrsatib berdi. Bunda yaʼni guruh bosqichlarining soʻnggi tur baxslari bir qator kuchli jamoalar uchun rasmiyatchilik uchun boʻlib qolayotganligi va daromad mablagʻlari kuchli jamoalar va autsayderlar uchun deyarli teng taqsimlanayotganligi “Real Madrid”, “Barselona”, “Yuventus”, “Man city”, “Man Yunayted”, “Chelsi”, “Arsenal”, “Tottenhem”, “Liverpul”, “Milan”, “Inter”, “Atletiko Madrid” kabi grand jamoalar uchun yangi formatdagi musobaqa tashkil etish istagini vujudga keltirdi. Bu musobaqaga “PSJ” va “Bavariya”, “Borussiya D” kabi jamoalar ishtirokni bosh tortdi. UEFA bu “Superliga” ni noqonuniy deb topdi va unda ishtirok etgan jamoalarni boshqa musobaqalardan chetlatish chorasi bilan yangi musobaqani yaratilishini oldini oldi. Lekin, oʻz navbatida bu signal Yevropa Chempionlar ligasi formatiga yangilik kiritish zarurligini yanada namoyon qildi.

Chempionlar ligasi musobaqasi hozirgi kundagi musobaqa tizimi bir qancha oʻzgarganligini koʻrishimiz mumkin. 1955-yilda yevropa chempionlar kubogi nomi bilan start olgan musobaqa 1991-yilga qadar faqat ichki chempionat gʻoliblari oʻrtasida “Olimpiya” (yutqazgan chiqib ketish) tizimi asosida tashkil etilgan. 1991/1992-yilgi mavsumda musobaqa formati va nomiga oʻzgartirish kiritildi. Guruh bosqichi baxslari qoʻshilishi va guruh gʻoliblari soʻngra pley-off baxslarida musobaqa gʻolibligini aniqlashi va musobaqa nomi Yevropa chempionalari ligasi nomiga oʻzgarishi musobaqa nufuzini yanada oshirib

yubordi. 1997/1998-yilgi mavsumdan bir qator chempionat kumush medali sohiblari ham musobaqaga ishtirok etadigan bo‘ldi va musobaqa ishtirokchilari UEFA chempionatlar reytinggi asosida kvotalar taqsimlanishi belgilandi. Bu taqsimotga

Bugungi kunda Yevropa chempionlar ligasi musobaqasi guruh bosqichida jami 32 jamoa 8 ta guruhga bo‘lingan holda, kuz mavsumida 6 turdan iborat musobaqa guruh bosqichi va baxorgi mavsumda pley-off raundlari o‘tkaziladi. Guruhda 1-2- o‘rinni egallagan jamoalar keying bosqich, 3-o‘rinni egallagan jamoa esa Yevropa ligasi 1/32 saralash baxslariga yo‘llanmani qo‘lga kiritadi.

Yangilangan formatdagi musobaqa 2024/2025-yilgi mavsum uchun amal qiladi. Musobaqa guruh bosqichi “Olimpiya” tizimidan “Shvetsarcha tizim”ga almashtiriladi. Musobaqa guruh bosqichi ishtirokchilari 32 tadan 36 taga uzaytiriladi. Yo‘llanmalar milliy birinchiliklari so‘nggi besh yillikdagi reytinggi orqali taqsimlanadi.

- 25ta jamoa to‘g‘ridan-to‘g‘ri;
- 5 ta jamoa chempionlik yo‘li orqali;
- 2 ta jamoa liga yo‘li orqali musobaqa guruh bosqichida qatnashadi;
- Yevropa chempionlar ligasi va yevropa ligasi g‘oliblari uchun ham kvota ajratilgan;
- 2 ta kvota esa yo‘llanmani qo‘lga kirita olmagan eng yuqori klub reytinggiga ega jamoalar uchun beriladi.

1-jadval:

Milliy birinchiliklarga ajratilgan yo‘llanmalar UEFA milliy birinchiliklar reytinggiga ko‘ra:[5]

№	Milliy chempionat	1-o‘rin	2-o‘rin	3-o‘rin	4-o‘rin
1	Angliya	Guruh bosqich	Guruh bosqich	Guruh bosqich	Guruh bosqich
2	Ispaniya	Guruh bosqich	Guruh bosqich	Guruh bosqich	Guruh bosqich
3	Germaniya	Guruh bosqich	Guruh bosqich	Guruh bosqich	Guruh bosqich
4	Italiya	Guruh bosqich	Guruh bosqich	Guruh bosqich	Guruh bosqich
5	Fransiya	Guruh bosqich	Guruh bosqich	Guruh bosqich	3-S/R
6	Gollandiya	Guruh bosqich	Guruh bosqich	3-S/R	
7	Portugaliya	Guruh bosqich	3-S/R		
8	Belgiya	Guruh bosqich	3-S/R		
9	Shotlandiya	Guruh bosqich	3-S/R		
10	Avstriya	Guruh bosqich	2-S/R		
11	Serbiya	4-S/R	2-S/R		

12	Turkiya	4-S/R	2-S/R		
13	Shvetsariya	4-S/R	2-S/R		
14	Ukraina	4-S/R	2-S/R		
15	Chexiya	2-S/R	2-S/R		
16	Norvegiya	2-S/R			
17	Daniya	2-S/R			
18	Rossiya	chetlatilgan			
19	Xorvatiya	2-S/R			
20	Gresiya	2-S/R			
21	Isroil	2-S/R			
22	Kipr	2-S/R			
23	Shvetsiya	2-S/R			
24	Polsha	2-S/R			
25	Vengriya	1-S/R			
26	Ruminiya	1-S/R			
27	Bolgariya	1-S/R			
28	Slovakiya	1-S/R			
29	Ozarbayjon	1-S/R			
30	Qozog‘iston	1-S/R			
31	Sloveniya	1-S/R			
32	Moldova	1-S/R			
33	Kosova	1-S/R			
34	Lixteyshteyn	Rasmiy milliy chempionat yo‘q			
35	Latviya	1-S/R			
36	Irlandiya	1-S/R			
37	Finlandiya	1-S/R			
38	Litva	1-S/R			
39	Armaniston	1-S/R			
40	Belarus	1-S/R			
41	Bosniya-Gersogovina	1-S/R			
42	Luksemburg	1-S/R			
43	Farer orollari	1-S/R			
44	Shimoliy Irlandiya	1-S/R			
45	Malta	1-S/R			
46	Gruziya	1-S/R			
47	Estoniya	1-S/R			
48	Islandiya	1-S/R			
49	Albaniya	1-S/R			
50	Uels	1-S/R			
51	Gibraltar	1-S/R			
52	Shimoiy Makedoniya	1-S/R			
53	Andorra	1-S/R			
54	Montenegro	1-S/R			
55	San Marino	1-S/R			

S/R- saralash roundi.

Rossiya klublari va terma jamoasi xalqaro musobaqalardan chetlatilgan.

Shvetsarcha model. Yevropa chempionlar ligasi 2024/2025-yilgi mavsumi guruh bosqichi yagona liga ko‘rinishida tashkil etiladi. Unda jami 36 jamoa yagona liga ko‘rinishida guruh bosqichini olib boradi. Bunda jamoalar 4 ta savatchaga reyting orqali teng bo‘linadi. Dastlabki savatchada yevropa chempionlar ligasi amaldagi g‘olibi va reytingda yuqori 8 jamoa joy oladi. Keyingi savatlar ham shu tartibda joylanadi. Musobaqa guruh bosqichi 8 turdan iborat bo‘lib, har bir jamoa 4 ta uy va 4 ta safar o‘yinini o‘tkazishadi. Bunda har bir jamoa har bir savatchadan 2 ta jamoa bilan baxs olib borishadi. Bunda bir savatdagi jamoalarning biri bilan uy stadionida boshqasi bilan safarda baxslashadi. Bir jamoa bilan faqat bitta o‘yinda ishtirok etiladi. Guruh baxslari 2024-yil 17-sentabrdan to 2025-yil 29-yanvar sanasigacha o‘tkaziladi. Qur’a tashlash jarayonida bir davlat vakillarini o‘zaro o‘yinlari oldi olinadi. Musobaqa guruh bosqichi yagona turnir jadvali asosida tashkil etilib, yuqori 8 o‘rinni egallagan jamoalar 1/8 final baxslarga to‘g‘ridan to‘g‘ri yo‘llanmani qo‘lga kiritadi. 9-24-o‘rinni egallagan jamoalar uy-safar tizimli pley-off 1/16 baxslarida qatnashadi. 1/8 final baxslarida mag‘lubiyatga uchragan jamoalar yevropa ligasida ishtirokni davom ettiradi. Final baxsi 31-may kuni Myunhenning “ALIANS ARENA” stadionida bo‘lib o‘tadi.

2-jadval:

Bu yil chempionlar ligasida ishtirok etayotgan jamoalarni kelgusi mavsum uchun qur’a tashlash jarayoni quyidagi savatlarga ajratish mumkin bo‘lardi:

№	1-SAVAT	2-SAVAT	3-SAVAT	4-SAVAT
1	Man city	Sevilya	Zalsburg	Real Sosedad
2	Bavariya	Borussiya D	Bryugge	Galatasaroy
3	Liverpul	Atletiko M	Feyenoord	Seltik
4	Real Madrid	Leyspig	Milan	Lans
5	Man UTD	Benfica	Sporting-Braga	Nyukasl
6	PSJ	Napoli	Psv-Eydxoven	Antverpen
7	Barselona	Portu	Latsio	Srvena Zvezda
8	Roma	Arsenal	Kopengagen	Union Berlin
9	Inter	Shaxtyor	Young Boys	Molde

-bu yerda Sevilya – yevropa ligasi g‘olibi sifatida bir kvota sohibi;

-Liverpul va Roma yo‘llanma ololmagan eng yuqori reytingga ega 2 jamoa;

- Man city ning chempionlik yo‘llanmasi chempionlik yo‘li ishtirokchilariga yana bir yo‘llanma taqdim etgan bo‘lardi.

Avzalliklari: Chempionlar ligasi mavsumiy o‘yinlar soni 144 tadan 189 taga oshiriladi. TV auditoriya, stadion chipta sotuvi va hamkorlik tashkilotlardan olinadigan daromadlar sezilarli tarzda oshadi. Bundan tashqari guruh baxslari yakuniy turlaridagi rasmiyatchi o‘yinlar oldi olinib, jamoalar har bir o‘yinda ochko olish va reyting yig‘ishga kirishadi. Natijada baxslar intrigasi so‘nggi turda ham saqlanib qoladi. “Katta o‘yinlar” soni sezilarli tarzda ortadi. Bunda hozirda guruh baxslarida o‘rtacha 8-14 ta yirik o‘yinlar o‘tkaziladi. Yangi formatda bu

	qilish.	298
V SHO‘BA. JISMONIY TARBIYA VA SPORTNI RIVOJLANTIRISH VA YUQORI SPORT NATIJALARIGA ERISHISHNING DOLZARB MUAMMOLARI СЕКЦИЯ 5. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ И СПОРТА И ДОСТИЖЕНИЯ ВЫСОКИХ СПОРТИВНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ SECTION 5: CURRENT PROBLEMS IN THE DEVELOPMENT OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS AND ACHIEVING HIGH SPORTS RESULTS		
81.	M.M.Raximov. Dzyudochilarni trenirovka nagruzkalariga ko‘niktirib borish jarayonini boshqarishning pedagogik asoslari	301
82.	A.K.Sharipov. Жисмоний маданият ва спорт соҳасида юқори малакали мутахассисларини касбий тайёргарлигини модернизациялашда инновацион технологияларнинг ўрни	308
83.	S.U.Ibraximov, Y.G‘.Cho‘liboyev, A.B.Yo‘ldoshev. Sport menejerlarining zamonaviy sport sohasidagi ijtimoiy-huquqiy ahamiyati.	311
84.	M.M.Raximov, Sh.Qalandarova. Sport fanida ilmiy-texnik axborotning ahamiyati	314
85.	D.B.Mamaziyatov. Olimpiya nazariyasi ta’limini shakllantirish holati va muammolari	320
86.	J.S.Xudoyberganov. Kurash mashg‘ulotlarida tamoyillari va uslublarini tashkil etish.	325
87.	J.Sh.Jammatov, T.K.Salayev. Yosh gandbolchilar uchun mashg‘ulot jarayonining mazmuni va yo‘nalishi.	328
88.	A.U.Khamidjonov. Coordination methodology of directors who evaluate special physical training when qualifying for sports wrestling types	331
89.	Sh.S.Ermatorov. Yosh futbolchilarni texnik-taktik va jismoniy tayyorgarlik ko‘rsatkichlari yordamida saralash	336
90.	A.E.Madaminov. yosh sportchilarni tarbiyalashda egiluvchanlik sifatini rivojlantirish metodlarining ahamiyati	339
91.	B.D.Anorboyev. Musobaqa tashkil etishda shvetsarcha tizimning avzalliklari. Uefa chempionlar ligasi yangi formati.	344
92.	И.Р.Чорусев. Актуальные вопросы стратегии развития физической культуры и спорта.	348
93.	Р.А.Лутфуллина. Использование метода анкетирование для того что бы определить эффективные технико-тактические действия в настольном теннисе.	351
94.	A.T.Ro‘zmetov. Voleybol o‘yinida to‘p uzatish samaradorligini oshirish omillari.	354
95.	T.K.Salayev. Yosh gandbolchilarni tanlab olish usullari va uslublari.	358
96.	A.Y.Atajanov, D.K.Karimov, Sh.Yusufboyev. Futbolchilarning o‘quv mashg‘ulot jarayoniga texnik-taktik harakatlarni rivojlantiruvchi zamonaviy mashqlarni tadbiq qilish.	360
97.	B.B.Yusupov. 14-16 yoshdagi yengil atletikachilarning koordinatsion harakatlarini switched on pragrammasi orqali rivojlantirish uslubiyati.	363
98.	J.N.Raximberdiyev. Kurashchilarda texnik-taktik harakatlarni amalga oshirishning umumiy asoslari.	369
99.	M.K.Mamatova. Voleybolchi qizlar mashg‘ulotida vosita va usullarni qo‘llanilishi.	373
100.	M.K.Mamatova. Antropometrik ko‘rsatkichlarni voleybol sport turidagi ahamiyati.	375